

E. M. FORSTER • Hindistan'a Bir Geit

© 2001 İletişim Yayıncılık A.Ş., Dünya Edebiyatı / 1. BASIM
2001-2013, İstanbul (4 baskı)

A Passage to India

© 1924, 1978 The Provost and Scholars of King's College, Cambridge
Bu kitabın yayın hakları ONK telif hakları ajansı aracılığıyla alınmıştır.

© Önsöz: Lionel Trilling, "A Passage to India", *E. M. Forster: A Passage to India (A Casebook)*, ed. Malcolm Bradbury, Macmillan, 1970.

© Sonsöz I: Malcolm Bradbury, "Two Passages to India: Forster as Victorian and Modern", *E. M. Forster: A Passage to India (A Casebook)*, ed. Malcolm Bradbury, Macmillan, 1970.

İletişim Yayınları 695 • İletişim Klasikleri 108

ISBN-13: 978-975-05-2162-1

© 2017 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 2. BASIM

1-2. Baskı 2017-2020, İstanbul

3. Baskı 2022, İstanbul

DIZI YAYIN YÖNETMENİ Murat Belge

YAYINA HAZIRLAYANLAR Barış Özkul, Emrah Serdan, Güneş Akkor

KAPAK Suat Aysu

KAPAK RESMİ Edwin Lord Weeks, "Irmak Basamaklarında, Mathura", 1880

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Büşra Bakan

BASKI Ayhan Matbaası • SERTİFİKA NO. 44871

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/31 Bağcılar 34218 İstanbul

Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CILT Güven Mücellit • SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları • SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

E. M. FORSTER

Hindistan'a Bir Geçit

A Passage to India

İNGİLİZCEDEN ÇEVİREN *Hasan Fehmi Nemli*

LIONEL TRILLING'İN ÖNSÖZÜ,
MALCOLM BRADBURY VE PETER BURRA'NİN SONSÖZLERİ,
D.H. LAWRENCE VE VIRGINIA WOOLF'UN KİTABA DAİR
DÜŞÜNCELERİYLE

EDWARD MORGAN FORSTER Ailesinin Londra'da Dorset Meydanı'ndaki evinde 1879'un ilk sabahı dünyaya geldi. Edwar Morgan Llewellyn Forster adlı bir mimar ile Alice Clara "Lily" Whichelo'nun tek çocuğuydu. Babasını erken yaşta kaybeden Forster, Tonbridge Okulu'nda öğrenim gördükten sonra King's College, Cambridge'e kabul edildi ve burada önce klasik filoloji, daha sonra tarih eğitimi gördü. Kolejiyle hayat boyu bağı koparmayan Forster, olgunluk döneminde fahri öğretim üyeliği alacak ve dersler verecekti. Okul günlerinde Leonard Woolf, Lytton Strachey ve John Maynard Keynes gibi Bloomsbury Grubu üyeleriyle arkadaşlık kurdu; yazarlık kariyeri boyunca da bu grubun uzak çevresinde yer almayı sürdürdü. Altı romanından dördü Birinci Dünya Savaşı'nın patlak vermesinden önce yayımlanmıştır: *Meleklerin Uçmadığı Yer* (1905), *The Longest Journey* (En Uzun Yolculuk, 1907), *Manzaralı Bir Oda* (1908) ve *Howards End* (1910). Savaş yıllarında İskenderiye'de Kızıl Haç yararına görev yapan Forster, savaş sonrasında daha önce de ziyaret ettiği Hindistan'a giderek Dewas Mihiracesi'nin yanında özel kalemlik yaptı. On yıl arayla yaptığı iki Hindistan seyahati sonrasında *Hindistan'a Bir Geçit* romanını bitirmiş ve 1924 yılında yayımlanmıştır. Edebiyat çevrelerinin ve halkın övgülerle karşıladığı roman aynı zamanda Femina-Vie Heureuse ve James Tait Black Memorial Ödülü'nü de kazanmıştır. Bu başarılarına rağmen Forster'in yazarlık ve üretkenlik konusunda ciddi şüpheleri devam etmiş ve hayat boyu yakasını bırakmamıştır. Kişisel hayatını gizli tutan ve günlüğüne "Böyle davranmaya devam edersem iyiden iyiye tuhaflaşacak ve sevimsizleşeceğim," diye yazan Forster'in savaştan önce kaleme aldığı homoseksüel öğeler taşıyan romanı *Maurice* de yazarın ölümünden sonrasına değin yayımlanmamıştır. Buna rağmen Forster üretken bir edebiyat eleştirmeniydi; çeşitli süreli yayınlara incelemeler ve denemeler yazmış, Cambridge'de edebiyat üzerine verdiği bir dizi dersi *Roman Sanatı* (1927) adıyla kitaplaştırmıştır. Aldığı fahri doktoradan sonra hayatının geri kalanını Cambridge'de geçirdi. Forster'in diğer eserleri arasında *Cennet Dolmuşu* (1911) ve *The Eternal Moment* (Ebedi An, 1928) adlı iki öykü derlemesi, iki deneme kitabı, iki biyografi, İskenderiye üzerine yazdığı iki kitap bulunur. 1949 yılında kendisine layık görülen şövalyelik unvanını reddetse de, 1969 yılında liyakat nişanını aldı. 1970 yılında 91 yaşında hayatını kaybetti. Külleri bir gül bahçesine döküldü. Eserlerinde Victoria devrinin sınıfcı ve ahlakçı tutumunu ve sömürgeciliği eleştiren Forster, özel hayatında olduğu gibi edebiyatında da çelişkileri ve belirsizlikleri benimsemiştir. Zadie Smith onun hakkında şunları söyler: "Austen okurlarından hoşgörü ister. Forster'in istediği ise daha yapışkan, daha yüz kızartıcı bir şeydir: sevgi."

İÇİNDEKİLER

ROMANA DAİR GÖRSELLER.....	6
KRONOLOJİ	13
ÖNSÖZ	
<i>HİNDİSTAN'A BİR GEÇİT</i> / LIONEL TRILLING.....	21

Hindistan'a Bir Geçit

BİRİNCİ BÖLÜM	
<i>Cami</i>	39
İKİNCİ BÖLÜM	
<i>Mağaralar</i>	155
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
<i>Tapınak</i>	311
SONSÖZ	
HİNDİSTAN'A İKİ GEÇİT: VICTORIA DEVRİ VE MODERN ÇAĞDA FORSTER / MALCOLM BRADBURY	353
SONSÖZ	
FORSTER'İN ROMANCILIĞINA DAİR / PETER BURRA	373
D. H. LAWRENCE'İN KİTABA DAİR MEKTUPLARI	391
VIRGINIA WOOLF'UN KİTABA DAİR DÜŞÜNCELERİ	393

Chatterjee
it moved away
to herself - that she did
she felt humiliated; it is no
civilized girl should behave;
her decision direct. She ~~was~~ ^{was} well in
reasoning. ~~She~~ had known ~~the~~ ^{the} ~~other~~ ^{other} ~~sides~~ ^{sides} of his character
and India had developed those sides of his character
admired least. His self complacence, his conservatism, his lack
of subtlety, all grew vivid beneath a tropic sky, he was more
in different than of old the other was passing in the minds of
his fellows, more certain that he was ~~or~~ ^{or} ~~right~~ ^{right} than or
if he was wrong it didn't matter. Particularly did he
exaggerate her ~~own~~ ^{own} ~~proven~~ ^{proven} ~~wrong~~ ^{wrong}; he always managed
to suggest that she needed have bothered to prove it. The
conclusion he made was never the relevant point, her argument
expert knowledge and she was, and that experience
her because she could not interpret it. A Public School
a year at a grammar, a particular sequence of
particular province, a fall from a horse, and a
were presented to her ~~as~~ ^{as} the only training
Indians and all who reside in their country
He made no extravagant claims, such as
diminished with a laugh. It was the great
official, the "I am not perfect, but -"
and made him impossible as a husband
away from ~~the~~ ^{the} ~~other~~ ^{other} ~~sides~~ ^{sides} of his character
Fickelberg

• Hindistan'a Bir Geçit'in el yazmasından bir sayfa ve ilk baskısının kapağı.

Hindistan'dan da öteye seyahat!
Ey yeryüzünün ve gökyüzünün sırları
Ey gündüz ve gece, size seyahat!

– WALT WHITMAN

*Seyid Ross Mesud'a
ve on yedi yıllık dostluğumuza*

-
- Metindeki Forster'ın notları dışındaki bütün dipnotlar çevirmene aittir.
 - **Çevirmenin notu:** *A Passage to India*'yı "Hindistan'a Bir Seyahat" adıyla çevirmeyi uygun bulmama rağmen kitabın 1961'den beri Türkiye'de bu adla tanınması, aynı adlı çok bilinen bir filminin olması ve daha da önemlisi hakkında yazılan çok sayıda inceleme yazısında, akademik çalışmada bu isme atıf yapılmış olması nedeniyle kitabın eski isminin korunmasının yerinde olacağı değerlendirilmiştir.
-

BİRİNCİ BÖLÜM

Cami

I

Marabar Mağaraları dışında –ki onlar da yirmi mil ötededir– Chandrapur¹ kentinin olağanüstü bir yanı yoktur. Ganj Nehri'nin içinden değilse de yanından geçtiği kent, nehrin yanı başında birkaç mil boyunca uzanır ve nehirde başıboş sürüklenen süprüntülerden zor ayırt edilir. Nehir burada kutsal sayılmadığından kıyısında yıkanan insanların kullandığı basamaklar bulunmaz; aslında nehir kıyısı diye bir şey de yoktur; kıyıya sıralanmış dükkânlardan nehir görünmez bile. Sokaklar sefil, tapınaklar boştur ve birkaç güzel ev varsa da bunlar her zaman bahçelerin veya pisliği çağrılan konuklar dışında herkesin gözünü korkutup geri dönmesine yol açan daracık sokakların aşağısındadır. Chandrapur hiçbir zaman büyük ya da güzel bir kent olmamıştır, ama iki yüz yıl önce, o zamanlar bağımsız olan yukarı Hindistan ile deniz arasındaki yol üzerinde bulunuyordu; güzel evler de o günlerden kalmadır. Süsleme hevesi 18. yüzyılda sona erdi, zaten hiçbir zaman geniş halk kitlele-

1 Chandrapur coğrafi olarak Bankipur'u akla getiriyorsa da, sakinleri hayalidir – Forster'in notu.

Bankipur, Bihar Eyaleti'nde Patna'nın varoşlarından biridir.

rine yayılmamıştı. Çarşıda, pazarda resim bulunmadığı gibi oyma süslemelere de pek az rastlanır. Ahşap balçığı andırır, ahalisi hareket halindeki balçıktır adeta. Gözün gördüğü her şey o kadar bayağı, o kadar tekdüzedir ki Ganj alçaldığında taşıdığı pislikleri toprağın üzerine bırakması beklenir. Evler yıkılır, insanlar boğulur ve çürümeye bırakılır, ama kentin genel hatları, gelişimin alt basamaklarında olmakla birlikte yok edilemeyen bir hayat biçimi gibi şurada burada ilerleyip ötede beride geri çekilerek değişmeden kalır.

İçerilerde manzara değişir. Oval bir Meydan² ve soluk renkli uzun bir hastane vardır. Avrasyalıları ait evler garın yakınındaki yüksek bir bölgenin üzerine kurulmuştur. Demiryolunun ötesinde –ki nehre paralel uzanır– toprak alçalır, sonra oldukça dik bir şekilde yeniden yükselir. İkinci yükseltinin üzerinde küçük bir Avrupa Mahallesi bulunur; buradan bakınca Çandrapur büsbütün farklı bir yer gibi görünür. Burası bağlık bahçelik bir yerdir. Bir kent değil, orasına burasına tek tük kulübelere serpilmiş bir ormandır. Yanından ulu bir nehir geçen tropik bir parktır. Çarşıların arkasında saklanmış olan “toddy” palmiyeleri, tespihağaçları, mangolar ve kutsal incir ağaçları burada görünür olup bu sefer onlar çarşığı arkalarında saklar. Bu ağaçlar eski havuzların beslediği bahçelerde boy atar, boğucu kenar mahallelerden ve ihmal edilmiş tapınakların bahçelerinden fışkırır. İnsandan ve eserlerinden daha güçlü olan bu bitkiler, birbirlerini dallarıyla ve başını sallayan yapraklarıyla selamlamak ve kuşlar için bir kent kurmak üzere, ışık ve hava peşinde, alt tabakalardan yukarılara tırmanır. Özellikle yağmurdan sonra aşağıda olup bitenleri gözlerden gizler, ama her zaman, güneşten kavrulmuş ve yapraksız olduklarında bile yükseklerde oturan İngilizlerin gözünde kenti güzelleştirir; öyle ki yeni gelenler kentin kendilerine dendiği kadar sefil olduğuna inanmazlar; inip kendi gözleriyle görmek istediklerindeyse hayal kırıklığına uğrarlar. Avrupa Mahallesi'nin kendisine gelince, insanda hiçbir heyecan uyandırmaz. Ne bir çekiciliği vardır

2 Metinde *Maidan*. Urduca, Farsça ve Arapça *meşdan*, *maydan*: Bir kentin içinde veya yakınında, genellikle pazar kurulan, tören vb. yapılan açık alan.

ne de itici görünür. Önde kırmızı tuğladan kulüp binası, daha geride bakkal dükkânı ve mezarlığıyla akıllıca planlanmış bir mahalledir burası; bungalovlar birbirini dik açılarla kesen yollar boyunca sıralanmıştır. Hiçbir çirkinliği barındırmayan mahallenin tek güzelliği manzarasıdır ve ikisinin de üstünü örten gökyüzünden başka kentle ortak hiçbir yanı yoktur.

Gökyüzü de burada değişiklik gösterir, ama bitki örtüsü ve nehirdeki değişiklikler kadar belirgin değildir bu. Bulutlar bazen gökyüzüne haritalar çizer, bununla birlikte normal olarak gök kubbe mavinin egemen olduğu karışık renklere bürünür. Gündüzleri gökyüzünün mavisi solar, toprağın beyazıyla birleştiği yerde tümünden apak olur; güneşin batışından sonra ufuk koyu bir turuncuya, daha yukarıları ise morun en yumuşağına bürünür. Ama özünde mavi her zaman varlığını sürdürür; geceleyin de. Sonra engin bir kubbeden sarkan lambaları andıran yıldızlar belirir. Yıldızlarla bu kubbe arasındaki mesafe, kubbenin ötesinde uzanan mesafenin yanında bir hiçtir; bütün renkleri ardında bırakan bu derinlik maviden kurtulmuş olarak uzar gider.

Gök karar verir her şeye; sadece iklimlere ve mevsimlere değil, yeryüzünün ne zaman güzelleşmesi gerektiğine de. Yeryüzü tek başına çok az şey başarabilir; olsa olsa birkaç çiçeğin açmasını sağlar o kadar. Oysa gök istediğinde Çandrapur çarşısı ve pazarlarına nur yağar, bir ufuktan diğerine bereket yayılır. Gök bunu yapabilir, çünkü o kadar güçlü, o kadar büyüktür. Gücünü her gün içine nüfuz eden güneşten, büyüklüğünü önünde secdeye varan topraktan alır. Hiçbir dağ onun kavsini bozamaz. Toprak fersahlarca dümdüz uzanır gider, biraz yükselir, sonra yeniden düzleşir. Sadece, bir grup yumruk ve parmağın topraktan yukarı fıskırdığı güneyde, bu sonsuz uzanış kesintiye uğrar. Bu yumruk ve parmaklar, içinde olağandışı mağaraları barındıran Marabar tepeleridir.

II

Bir uşağın yakalmasına kalmadan yere devrilen bisikletinden atlayan genç adam birkaç adımda verandanın eşiğine var-

dı. Ateş almış gibiydi. “Hamidullah, Hamidullah! Geç mi kaldım?” diye bağırdı.

“Özür dileme,” dedi ev sahibi. “Sen her zaman geç kalırsın.”

“Lütfen, cevap ver bana, geç mi kaldım? Mahmud Ali her şeyi yedi mi? Öyleyse, başka yere giderim. Mr. Mahmud Ali nalsınız?”

“Teşekkürler, Dr. Aziz, ölüyorum.”

“Akşam yemeğini yemeden mi? Vah, zavallı Mahmud Ali!”

“Şu gördüğünüz Hamidullah çoktan öldü. Siz bisiklet sürerken ruhunu teslim etti.”

“Aynen öyle,” dedi diğeri. “Varsayın ki ikimiz de başka ve daha mutlu bir dünyadan sesleniyoruz size.”

“Sizin bu daha mutlu dünyanızda acaba nargile gibi bir şey de bulunur mu?”

“Zevzekliği bırak, Aziz. Biz burada hüzünlü şeylerden söz ediyoruz.”

Nargile, dostunun evinde her zaman olduğu gibi, tıka basa doldurulmuştu ve öfkeyle fokurduyordu. Aziz nargileyi okşadı. Sonunda çıkmaya başlayan duman ciğerlerini ve burun deliklerini doldurarak pazarda dolaşırken ciğerlerini işgal etmiş olan yanmış tezek kokusunu defetti. Çok hoştu. Aziz kösnül, ama sağlıklı bir esrime içinde uzanmıştı ve içinde bulunduğu durumda diğer ikisinin konuşmaları ona hiç de hüzünlü gelmiyordu; bir İngiliz’le dost olmanın mümkün olup olmadığını tartışıyorlardı. Mahmud Ali bunun mümkün olduğunu ileri sürüyordu, Hamidullah aynı fikirde değildi; ama o kadar iddiasız bir şekilde tartışıyorlardı ki aralarında bir sürtüşme çıkmıyordu. Ay gökyüzünde yükselir ve hizmetkârlar arkada yemek hazırlarken huzurunu bozacak hiçbir şey olmadan geniş verandada uzanıp yatmak gerçekten de çok hoştu.

“Pekâlâ, bu sabah başıma gelenlere bir bak.”

“Ben bunun sadece İngiltere’de olabileceğini iddia ediyorum,” diye karşılık verdi, yıllar önce, kitlesel akından önce bu ülkeye gitmiş ve Cambridge’de çok içten karşılanmış olan Hamidullah.

“Burada böyle bir şey imkânsız, Aziz! Şu kırmızı burunlu ço-

cuk mahkemede yine bana hakaret etti. Onu suçlamıyorum. Bana hakaret etmesi gerektiği söylenmiştir ona. Daha düne kadar bayağı iyi bir çocuktu, ama diğerleri yakasına yapışmış olmalı.”

“Evet, benim görüşüme göre burada hiç şansları yok. Bir beyefendi olmak niyetiyle buraya geliyorlar ve onlara bunun yürümeyeceği söyleniyor. Lesley’e bak, Blakiston’a bak, şimdi de sıra senin kırmızı burunlu çocukta, onu da Fielding takip edecek. Turton’un ilk geldiği zamanı hatırlıyorum. Eyaletin başka bir bölgesindeydi. Siz inanmayacaksınız, ama Turton’la kendi arabasında seyahat etmişliğim var. Evet, Turton’la. Bir zamanlar hayli yakındık birbirimize. Bana pul koleksiyonunu göstermişti.”

“Şimdi de senin onu çalmanı bekliyor. Turton! Ama kızıl burunlu çocuk ona rahmet okutacak!”

“Sanmam. Hepsi birbirinin aynısı oluyor, ne daha kötü ne daha iyi. Herhangi bir İngiliz’in Turton ya da Burton olması için iki yıl fazlasıyla yetiyor. Sadece tek harflik bir fark var aralarında. Bir İngiliz kadınsa altı ay fazlasıyla yeter. Hepsi aynı. Benimle aynı fikirde değil misin?”

“Değilim,” diye cevapladı bu acı verici oyuna katılan ve söylenen her kelimeyle hem içi sızlayan hem eğlenen Mahmud Ali. “Ben kendi payıma yöneticilerimiz arasında çok derin farklar görüyorum. Kırmızı Burun lafı ağzında geveler, Turton tane tane konuşur, Mrs. Turton rüşvet alır, Mrs. Kırmızı Burun almaz ve alamaz, zira öyle biri yoktur.”

“Rüşvet mi?”

“Bir Kanal Projesi için Central India’ya kredi verdiklerinde bir racanın ya da başka birinin suyun kendi toprağından geçmesi için ona som altından bir dikiş makinesi verdiğini bilmiyor musun?”

“Peki, geçmiş mi?”

“Hayır. Mrs. Turton’ın mahareti de işte tam burada. Biz zavallı siyahiler rüşvet aldık mı, rüşvetin gereğini yerine getiririz, sonuçta da kanun ensemize biner. İngilizler rüşvet alır, ama hiçbir şey yapmazlar. Onları takdir ediyorum.”